

Jarosław Ławski

Uniwersytet w Białymstoku

Polska Akademia Umiejętności

SŁOWO WSTĘPNE

Tom studiów, który proponujemy Państwu do lektury, jest wynikiem dość niezwykłego polsko-ukraińskiego projektu naukowego. Zazwyczaj centralnym wydarzeniem takich projektów jest konferencja naukowa. Tak było i tym razem, lecz sesja miała inny niż zazwyczaj charakter. W jej centrum postawiliśmy, by tak rzec, metaproblem – samo zagadnienie naukowej współpracy humanistów z Polski i Ukrainy. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Współpraca naukowa humanistów ukraińskich i polskich. Historia – idee – projekty” obradowała w Kijowie (20–21 września 2019 roku) w miejscu szczególnym: w pięknej sali głównego, tzw. czerwonego, korpusu budynków (siedzibie rektora) Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Tarasa Szewczenki.

Było to wydarzenie wyjątkowe, tę niezwykłość podkreśliła obecność wysokich rangą przedstawicieli nauki ukraińskiej: prof., akademika NANU Leonida Huberskiego z Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki, prof. Pawła Hrycenki z Ukraińskiej Akademii Nauk i prof. Rościsława Radyszewskiego – *spiritus movens* większości polsko-ukraińskich, odbywających się w Kijowie, projektów i konferencji. Stronę polską reprezentowali: prof. Lucjan Suchanek – Dyrektor Wydziału I Filologicznego Polskiej Akademii Umiejętności, prof. Henryk Sobczuk – od lat z sukcesami kierujący Przedstawicielstwem Polskiej Akademii Nauk w stolicy Ukrainy, i prof. Jarosław Ławski z współorganizującej spotkanie Katedry Badań Filologicznych „Wschód – Zachód”, działającej na Uniwersytecie w Białymstoku.

Dzięki wsparciu programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości”, realizowanego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku, sesja miała godną oprawę, zaś uczeni znakomite warunki, by przedsięwzięcie to przeprowadzić z sukcesem. Dwudziestu pięciu badaczy z Ukrainy i Polski – z Kijowa, Białegostoku, Krakowa, Lwowa, Warszawy, Częstochowy, Bierdiańska, Poznania, Równego, Odessy, Drohobycza – podjęło następujące zagadnienia badawcze:

- Literackie i kulturowe obrazy uniwersytetu na Ukrainie i w Polsce.

- Kulturowy, literacki, językowy transfer ukraińsko-polski w perspektywie historii i współczesności.
- Rola akademii nauk w kreowaniu współpracy naukowej między Polską a Ukrainą.
- Współpraca uniwersytetów Ukrainy i Polski: dotychczasowe doświadczenia, perspektywy, idee, pomysły, projekty.
- Historyczne, kulturowe i geopolityczne konteksty współpracy humanistów ukraińskich i polskich.
- Rola językoznawców i literaturoznawców, historyków i etnografów w tworzeniu wspólnego obrazu Europy Środkowo-Wschodniej¹.

Monografia prezentuje większość tekstów, które zostały wygłoszone, a także rozprawy tych autorów, nadesłane później, którzy osobiście i z różnych powodów w określonym terminie nie mogli pojechać do Kijowa na sesję. Część prac, głównie ukraińskich, opublikowano wcześniej w szacownych „Kijowskich Studiach Polonistycznych”², redagowanych przez prof. Rościława Radyszewskiego (członka zagranicznego PAU). W czasie Konferencji, towarzyszącego jej zwiedzania Kijowa, uroczystej kolacji, jak też wizyty w operze, zarysowano w kulturalnych rozmowach projekty kilku kolejnych polsko-ukraińskich spotkań (między innymi o czarnym romantyzmie ukraińskiej szkoły w poezji polskiej, o modernizmie polskim i ukraińskim oraz jego pograniczach kulturowych), których realizacja dopełni się zapewne po ustąpieniu ogólnoświatowej pandemii koronawirusa.

Chcielibyśmy podziękować ukraińskim oraz polskim Członkom Komitetu Organizacyjnego³, którzy wzorowo dopełnili swych obowiązków i z ponadstandardową życzliwością przyjęli w Kijowie niemającą, bo dziesięcioosobową, delegację polską. Organizatorzy w szczególny sposób pragną podziękować Pani mgr Katerynie Strohanowej (Narodowy Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki) za życz-

1 Zob. też: *Międzynarodowa Konferencja Naukowa Współpraca Naukowa Humanistów Ukraińskich i Polskich. Historia – Idea – Projekty. Program, Kijów, 20–21 września 2019 roku*, oprac. A. Janicka, R. Radyszewski, tekst D. Kukielko, J. Ławski, oprac. graf. K. Zaniewski, H. Pilcicki, M. Śliwowski, Białystok–Kijów 2019, ss. 34. Program w części pierwszej napisany został po polsku, w części drugiej po ukraińsku.

2 Zob. „Kijowskie Studia Polonistyczne”, t. XXXVI, red. R. Radyszewski, Kijów 2020.

3 W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: prof. Jarosław Ławski – Uniwersytet w Białymstoku – *Przewodniczący*, prof. Lucjan Suchanek – Polska Akademia Umiejętności – *Przewodniczący*, prof. akad. NANU Leonid Huberski – Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki – *Przewodniczący*, prof. Rościława Radyszewski – Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, NAN – *Przewodniczący*, prof. Petro Bech – Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, dr hab. Anna Janicka, prof. UwB – Uniwersytet w Białymstoku, dr Krzysztof Korotkich – Uniwersytet w Białymstoku, dr Bohdana Honeczarenko – Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, mgr Kateryna Strohanowa – Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, prof. Henryk Sobczuk – Przedstawicielstwo PAN w Kijowie.

liwość i cierpliwość, z jaką wspierała tych polskich uczestników Konferencji, którzy odwiedzili Kijów po raz pierwszy.

Wydaje się, iż potwierdzenie znalazła też hipoteza, że projekty naukowe, konferencje, instytucjonalne ramy współpracy humanistów co jakiś czas same powinny stawać się przedmiotem refleksji, nierutynowego oglądu⁴. Spotkanie przyniosło z pewnością odświeżenie spojrzenia na nas samych i naszych naukowych partnerów. Po raz kolejny potwierdziło się przekonanie, że w poważne projekty powinny angażować się doświadczone, stare i elitarne instytucje. Tym razem rolę tę spełniły Polska Akademia Umiejętności i Narodowa Akademia Nauk Ukrainy.

Mamy nadzieję, że lektura studiów zgromadzonych w monografii *Humanistyka między narodami. Interdyscyplinarne studia polsko-ukraińskie* choć w pewnej części pozwoli Państwu odczuć atmosferę kijowskiej Konferencji. Oby nie była to ostatnia taka szansa spotkania – tym razem spełniona.

Jarosław Ławski
Kraków–Białystok, 30 sierpnia 2020 roku

4 Dodajmy, iż niemal równocześnie obradowała na kijowskiej Alma Mater inna sesja polsko-ukraińska: Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Twórczość Bolesława Leśmiana: konteksty europejskie i ukraińskie”, Kijów 19–20 IX 2019.